
FOLLICULITIS

WAT IS FOLLICULITIS ?

Folliculitis is een ontsteking van een haarzakje. Haren groeien uit een aan de huid vast zittend haarzakje (medische naam: haarfollikel). Zo'n haarzakje kan ontstoken raken, bijvoorbeeld door bacteriën. Dan vormt zich pus in het haarzakje en ontstaat een puistje (medische naam: pustel). Folliculitis wordt ook wel haarwortelontsteking genoemd. Folliculitis kan ontstaan overal op het lichaam waar haren aanwezig zijn. Folliculitis komt vaak voor, op alle leeftijden, zowel bij mannen als bij vrouwen.

HOE ONTSTAAT FOLLICULITIS?

Meestal ontstaat een folliculitis doordat bacteriën of gisten die op de huid leven het haarzakje binnendringen en een infectie veroorzaken. Vaak gaat het om de huidbacterie ***Staphylococcus aureus***. Deze bacterie kan ook een diepe en ernstige infectie van het haarzakje veroorzaken. Dit wordt een steenpuist of furunkel genoemd. Acne (jeugdpuistjes) kan ook worden beschouwd als een vorm van folliculitis. Folliculitis kan ook ontstaan door beschadiging van de uitvoergang van het haarzakje, bijvoorbeeld door scheren of door schurende kleding. Vooral in liezen, oksels en andere plooien, waarbij ook nog zweten en broeien een rol speelt. Ook te vette zalven die de opening verstoppen kunnen een folliculitis veroorzaken. Geneesmiddelen kunnen ook een folliculitis veroorzaken, maar dat is zeldzaam.

HOE ZIET FOLLICULITIS ER UIT ?

Er zijn enkele of vele kleine witte of gelige puistjes (puskopjes) te zien, die uitgaan van een haarzakje. Dat is te zien door van dichtbij te kijken: uit de meeste puistjes steekt nog een haartje. Er kan wat roodheid omheen zitten en vaak jeukt het. Folliculitis kan overal zitten waar haren zijn. Het zit vaak op de rug of op de borst, maar ook op de benen en de armen, in het gezicht of op het behaarde hoofd, of in de nek of op de billen. Maar bijvoorbeeld niet op de handpalmen of de voetzolen, want daar zitten geen haren.

Folliculitis

HOE WORDT DE DIAGNOSE GESTELD ?

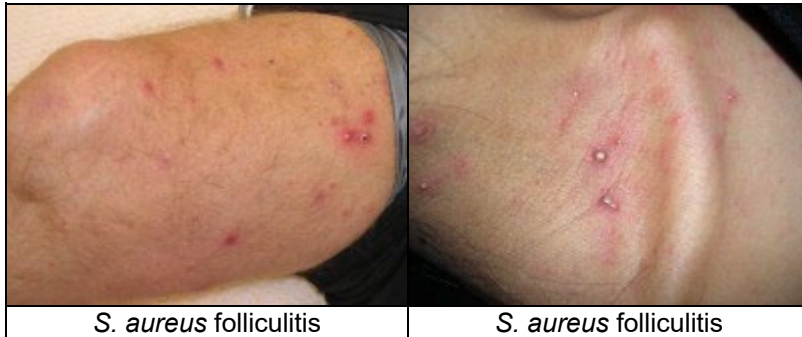
De diagnose folliculitis wordt gesteld op het klinisch beeld, op hoe het er uit ziet. Het kan nodig zijn om een puistje open te maken en de inhoud onder de microscoop te bekijken of op te sturen naar het lab voor een kweek. Hiermee is vast te stellen of er bacteriën of gisten in zitten. Er bestaan ook vormen van folliculitis die niet door een infectie worden veroorzaakt. Dan zijn er alleen ontstekingscellen te zien onder de microscoop. Een enkele keer is het nodig om een huidbiopt af te nemen, bijvoorbeeld als er aan een bijzondere vorm van folliculitis wordt gedacht zoals een geneesmiddelen reactie.

HOE WORDT FOLLICULITIS BEHANDELD ?

De behandeling is afhankelijk van de oorzaak. Er zijn varianten die vanzelf overgaan. Soms is behandeling met een middel tegen bacteriën of gisten nodig. Hieronder worden een aantal verschillende vormen van folliculitis besproken, met daarbij de behandeling.

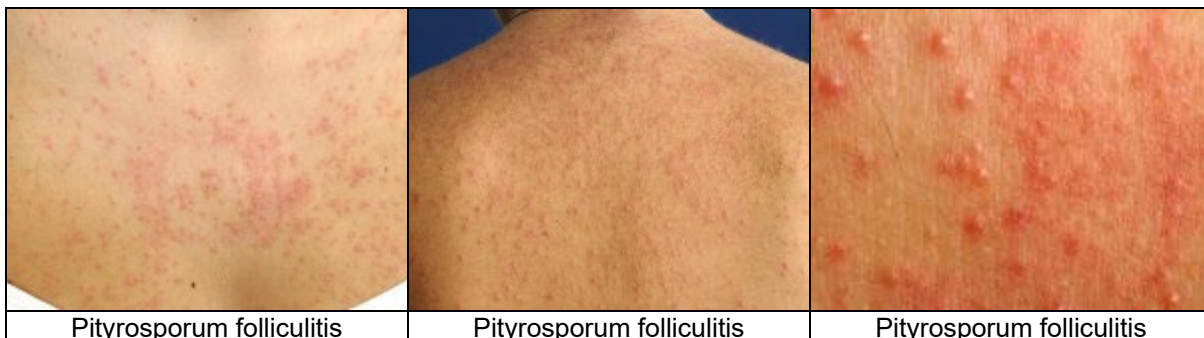
Folliculitis veroorzaakt door *Staphylococcus aureus*

Stafylokokken zijn oorzaak nummer 1 van folliculitis. Deze vorm kan spontaan overgaan. Zo niet dan zijn er een aantal behandelmogelijkheden. De huid kan dagelijks worden gewassen met een desinfecterende zeep (jodium of chloorhexidine) of shampoo. Let ook op de persoonlijke hygiëne. Vervang vervuild ondergoed en kleding, en ook handdoeken, op tijd. In ernstige gevallen kan het nodig zijn een antibioticum te gebruiken gericht tegen stafylokokken, zoals flucloxacilline of Klacid (clarithromycine).

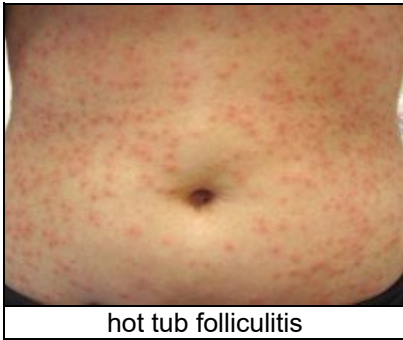
Folliculitis veroorzaakt door gisten (*Pityrosporon*)

Op de huid van de mens leven niet alleen bacteriën, maar ook schimmels en gisten zoals *Pityrosporon ovale*. Deze gist wordt ook wel *Mallasezia furfur* genoemd en komt bij gezonde personen overal op het lichaam voor, ook op het behaarde hoofd. Soms zijn er zoveel gisten op de huid dat dit klachten veroorzaakt. Op het behaarde hoofd kan overgroei van gisten hoofdroos veroorzaken, in de wenkbrauwen en rond de neus eczeem, en als de gisten in grote aantallen in de haarzakjes zitten kan een folliculitis ontstaan. Dit wordt ***Pityrosporon folliculitis*** genoemd. *Pityrosporon folliculitis* wordt behandeld met middelen tegen gisten zoals Nizoral (ketoconazol) crème of shampoo of Selsun shampoo. In ernstige gevallen kunnen anti-schimmel tabletten worden voorgeschreven zoals itraconazol tabletten.

Hot tub folliculitis

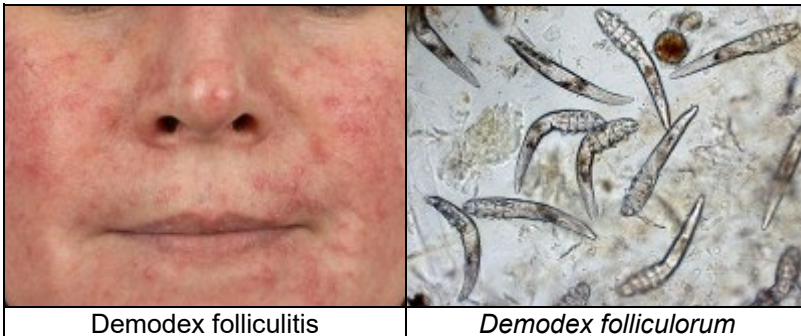
Hot tub folliculitis wordt veroorzaakt door de bacterie *Pseudomonas aeruginosa*. Deze bacterie blijkt voor te komen in hete bubbelbaden die niet goed schoon gemaakt worden, vandaar de naam. Het wordt ook wel Gram-negatieve folliculitis genoemd. Dit komt regelmatig voor, en het is een onaangenaam gevolg van het bubbelbaden: binnen een tot enkele dagen ontstaan overal op het lichaam lelijke, wat grotere en pijnlijke puisten.

'Hot tub' of 'whirlpool' folliculitis wordt behandeld met baden of douchen met betadine jodium scrub of Hibiscrub, of chloorbaden. Ook Betadine (povidon-jood) zalf en Flammazine (zilverulfadiazine) crème zijn effectief. Soms zijn antibiotica nodig zoals Ciproxin (ciprofloxacine). *Pseudomonas* bacteriën kunnen ongevoelig zijn voor antibiotica.

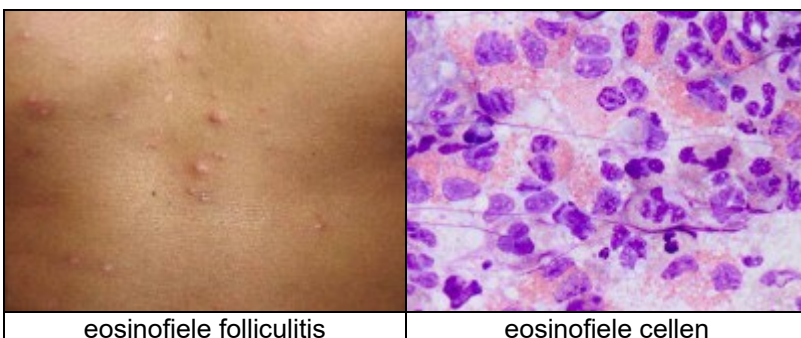
Demodex folliculitis

Demodex folliculitis wordt veroorzaakt door overgroei van de **Demodex mijt**. Dit is een parasiet die in de haarfollikel leeft (*Demodex folliculorum*) bij 80-95% van volwassenen en 100% van 70-plussers, bij pasgeborenen nog niet. Demodex folliculitis ontstaat op plekken waar de meeste mijten worden aangetroffen: het voorhoofd, wangen, neus, behaarde hoofd, borst. Het kan worden behandeld met middelen tegen parasieten, zoals Stromectol (ivermectine) tabletten, Soolantra (ivermectine) crème, permethrine 5% crème, Rozex (metronidazol) hydrogel, metronidazol crème, metronidazol tabletten.

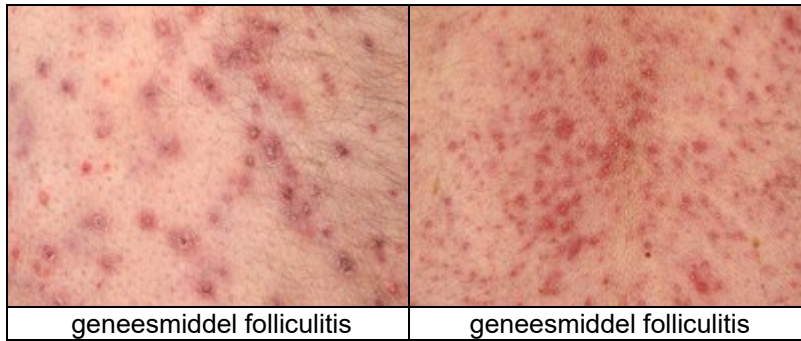
Eosinofiele folliculitis

Eosinofiele folliculitis is gekenmerkt door het ontstaan van jeukende pusteltjes gevuld met een grote hoeveelheid witte bloedlichaampjes (eosinofiele granulocyten). Dit type cellen ziet men bij allergische aandoeningen. Eosinofiele folliculitis kan voorkomen bij gezonden, maar komt vooral voor bij HIV-patiënten, bij babies en kleine kinderen, en bij patiënten met een gestoorde afweer. De oorzaak is niet bekend. Men gaat er vanuit dat het steriele pustels zijn, maar het kan ook een reactie zijn op micro-organismen in de haarfollikel zoals *Pityrosporum*, *Demodex folliculorum*, *Pseudomonas*, of schimmels. Het kan worden behandeld met lokale corticosteroïden, tabletten tegen jeuk (antihistaminica), anti-schimmelmiddelen zoals itraconazol, of met lichttherapie.

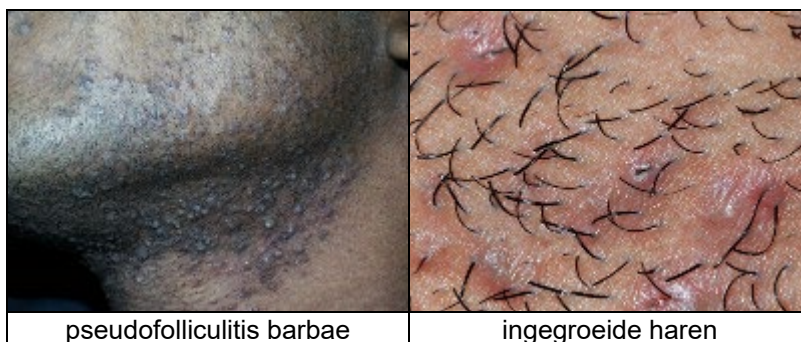
Folliculitis veroorzaakt door geneesmiddelen

Geneesmiddelen kunnen ook een folliculitis veroorzaken. Dit is een allergische reactie op het geneesmiddel. Het komt niet vaak voor. De behandeling bestaat uit het staken van het verdachte geneesmiddel, daarna gaat het vanzelf weer over.

Pseudofolliculitis barbae

Pseudofolliculitis barbae (scheerbulten) is een huidaandoening waarbij pukkels en bultjes ontstaan in de baardstreek. Het ontstaat door **ingegroeide haren**. Haren horen normaal keurig netjes recht uit een haarzakje naar buiten te groeien. Soms gaat dat fout en groeit een haar niet goed naar buiten, maar groeit weer de huid in, dwars door de wand van een haarzakje heen. Deze 'ingegroeide haren' veroorzaken een ontsteking; er ontstaat een bultje of een pukkel rond de haar. Een belangrijke oorzaak van ingegroeide baardharen is te kort afscheren. Daarom worden het ook wel '**razor bumps**' genoemd (**scheerbulten**). En de tweede belangrijke oorzaak is gekruld haar, vooral **kroeshaar**. Zie verder onder pseudofolliculitis barbae.

WAT KUNT U ZELF NOG DOEN ?

Houdt het lichaam schoon en droog. Knijp geen puistjes uit, dat maakt het meestal erger en veroorzaakt littekens. Draag geen te strakke of schurende kleding. Verschoon ondergoed en bezwete kleding, en handdoeken op tijd. Gebruik geen vette zalven of oliën als het daar aan lijkt te liggen.

WAT ZIJN DE VOORUITZICHTEN ?

Een folliculitis is meestal geen ernstige aandoening en veroorzaakt geen complicaties. Meestal gaat het vanzelf weer over. Soms is een kortdurende behandeling met een antibioticum of een anti-schimmel middel nodig. Het kan voorkomen dat het steeds weer terug komt.